

MÜSİAD

Ağustos 2025

Sayı 2

Tarım, Gıda ve Hayvancılık Sektörü

Aylık Bülten

1. Faiz Oranları ve Tarımsal Finansman Etkileri

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) politika faizini **%45** seviyesinde sabit tutma kararı, tarım sektöründe hem yatırım hem de işletme maliyetlerini doğrudan etkileyen kritik bir unsur olarak öne çıkıyor. Yüksek faiz oranları, özellikle uzun vadeli tarımsal yatırım kredilerinde geri ödeme yükünü artırarak çiftçilerin risk alma isteğini azaltıyor. Bu durum, yeni sera yatırımları, hayvancılık tesislerinin modernizasyonu veya dijital tarım teknolojilerinin benimsenmesi gibi orta-uzun vadeli projelerin ertelenmesine neden oluyor. Artan finansman maliyetleri, gübre, tohum, yem ve enerji gibi temel girdilerin fiyatlarına doğrudan yansırken; işletme sermayesi ihtiyacı da ciddi oranda artıyor. Buna karşın, kamu bankaları ve tarım kooperatifleri aracılığıyla sunulan **%20-25** faizli özel kredi paketleri, *modern sulama sistemleri*, *sera modernizasyonu* ve *yenilenebilir enerji yatırımlarını* teşvik eden istisnai bir destek mekanizması sağlıyor. Önümüzdeki dönemde, özellikle **uluslararası kalkınma fonları** ve **Avrupa Yatırım Bankası** destekli düşük faizli finansman paketlerinin devreye girmesi, genç çiftçiler ve kadın girişimciler için önemli bir fırsat kapısı olabilir.

2. Kuraklık Riski Altındaki 8 Göl İçin Acil Eylem Planı

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın **5 Ağustos 2025** tarihinde açıkladığı "Acil Eylem Planı", Türkiye'nin *su kaynakları yönetiminde kritik bir dönemece* geldiğini ortaya koyuyor. İznik, Sapanca, Burdur, Bafa, Beyşehir, Eber, Akşehir ve Seyfe gölleri, son 20 yılda **%30'a varan su seviyesi kaybı** yaşamış durumda. Uydu görüntüleri ve saha ölçümleri, bu bölgelerde yalnızca miktar azalmasının değil, aynı zamanda *su kalitesinde bozulma*, *sazlık alanların yok olması* ve *biyoçeşitlilikte dramatik düşüşler* gibi çok boyutlu ekolojik sorunları gözler önüne seriyor. Türkiye, kişi başına **1.308 m³** yıllık kullanılabilir su miktarıyla hâlihazırda *su stresi* yaşayan ülkeler kategorisinde yer alıyor. Eğer bugünden radikal adımlar atılmazsa **2030 yılı itibarıyla** "su sıkıntısı çeken ülkeler" kategorisine girme riski çok yüksek. Plan kapsamında, tarımsal sulama verimliliğinin artırılması, *kaçak yer altı suyu çekimlerinin durdurulması*, havza bazlı ekim planlarının yeniden düzenlenmesi ve su tasarruflu teknolojilerin yaygınlaştırılması öncelikli hedefler arasında. Ayrıca, göl çevresinde yaşayan yerel halkın bu sürece *katılımcı yönetim modeli* ile dahil edilmesi planlanıyor.

3. Tarımsal Üretimde Su Verimliliği Stratejisi

2026 yılından itibaren yürürlüğe girecek olan “Su Verimliliği Stratejisi”, Türkiye’nin tarımsal üretiminde *iklim değişikliğine uyum ve su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi* açısından en kapsamlı adımlardan biri olacak. **50 hektardan büyük** tarım işletmelerine getirilecek “zorunlu su kullanım verimliliği raporlaması” ile üretim desenleri daha kontrollü yönetilecek. Özellikle **mısır, pamuk ve yonca** gibi su tüketimi yüksek ürünlerde **bölgesel kota sistemi** uygulanarak, *su stresi yaşanan havzalarda* bu ürünlerin ekim alanları kısıtlanacak. Stratejinin bir diğer önemli bileşeni ise **dijital su sayaçları** ve **sensör tabanlı sulama izleme sistemleri**. Bu teknolojiler, çiftçilerin hem su kullanımını optimize etmelerine hem de devletin su yönetim politikalarını veriye dayalı şekillendirmesine imkân tanıyacak. Ayrıca, *damla sulama ve yağmurlama sistemleri* gibi düşük su tüketimli tekniklerin yaygınlaştırılması için hibe programları planlanıyor.

4. Deprem Bölgesinde Tarım ve Gıda Üretiminin Canlanması

2023 depremi sonrasında tarımsal üretim kapasitesinde yaşanan kayıplar, hem bölgesel gıda arzını hem de ihracat potansiyelini olumsuz etkilemişti. Ancak **2025’in ilk yarısında**, bölgedeki tarımsal istihdamın **%9** artması, yeniden yapılanma çalışmalarının sahada somut sonuçlar verdiğini gösteriyor. Bu süreçte en kritik gelişmelerden biri, **sulama altyapısının yenilenmesi** oldu. Modern sulama kanalları, enerji verimli pompalar ve su depolama tesisleri, çiftçilerin üretime dönüşünü hızlandırdı. Ayrıca, *tohum ve gübre destek paketleri* ile üretim maliyetleri düşürülürken, **soğuk hava depoları** ve **tarımsal lojistik merkezleri** sayesinde ürün kayıplarının önüne geçildi. Bölgesel kooperatiflerin yeniden yapılandırılması, hem iç pazara hem de ihracata yönelik üretim kapasitesini artırarak, bölgenin tarım ekonomisinin yeniden ayağa kalkmasında kritik bir rol oynadı.

5. Dijital Tarım ve Akıllı Çiftlik Yatırımlarındaki Artış

Türkiye’de **dijital tarım teknolojileri yatırımları**, **2025’in ilk yarısında %32** gibi yüksek bir artış oranı yakalayarak tarımın teknolojiyle entegrasyonunda yeni bir dönemi başlattı. Bu yatırımların en çok yoğunlaştığı alanlar; **hassas sulama sistemleri**, *drone tabanlı ilaçlama çözümleri*, **blockchain ile tedarik zinciri izlenebilirliği** ve *yapay zekâ destekli verim tahmini* oldu. Hassas sulama, hem su tasarrufu sağlıyor hem de bitki sağlığını optimum düzeyde tutarak verimliliği artırıyor. Drone teknolojileri, geniş tarım arazilerinde hızlı, noktasal ve minimum kimyasal kullanımıyla ilaçlama imkânı sunuyor. Blockchain tabanlı tedarik zinciri sistemleri ise ürünlerin *tarladan sofraya* kadar tüm yolculuğunu şeffaf biçimde kayıt altına alıyor.

6. Gıda İhracatındaki Gelişmeler ve Yeni Pazarlar

2025’in ilk yarısında Türkiye’nin gıda ihracatı, geçen yılın aynı dönemine göre **%14,8** artarak **19,6 milyar dolar** seviyesine ulaştı. Bu artışın arkasında, *bakliyat*, *kuru meyve*, *süt ürünleri* ve **işlenmiş gıda** kategorilerinde yaşanan talep patlaması bulunuyor. **Körfez ülkeleri**, **Rusya ve Avrupa Birliği pazarları**, ihracatın en güçlü kalemlerini oluştururken, özellikle *Afrika pazarı* yeni fırsat alanı olarak dikkat çekiyor. Ticaret Bakanlığı’nın yürüttüğü yeni anlaşma müzakereleri, Sahra Altı Afrika ülkelerine yönelik tarımsal gıda ihracatını önümüzdeki 5 yıl içinde ikiye katlamayı hedefliyor. Ayrıca, **coğrafi işaretli ürünlerin** ihracatındaki **%25** artış, Türk tarım ürünlerinin uluslararası pazarlarda markalaşma potansiyelini güçlendiriyor.

7. Hayvancılıkta Yeni Regülasyonlar ve Hayvan Refahı

2026 yılı itibarıyla yürürlüğe girecek yeni **hayvancılık mevzuatı**, sektörde hem kalite standartlarını hem de *hayvan refahı koşullarını* köklü biçimde değiştirecek. Yeni düzenlemelerle **yem üretiminde sertifikasyon** zorunlu hale gelirken, tüm **hayvan sağlığı verilerinin dijital ortamda** takip edilmesi şartı getiriliyor. Tüketiciler için şeffaflık amacıyla **bilgilendirme etiketleri** zorunlu olacak; bu etiketlerde hayvanın yetiştirilme koşulları, beslenme rejimi ve üretim sürecine dair bilgiler yer alacak. Ayrıca, **antibiyotik kullanımının sıkı denetim altına alınması**, *organik hayvancılığın teşvik edilmesi* ve **barınak standartlarının iyileştirilmesi** gibi uygulamalar, Türkiye'nin uluslararası pazarlardaki rekabet gücünü de artırmayı hedefliyor.

8. Organik Tarım Sertifikasyonunda Yeni Dönem

Eylül 2025 itibarıyla *organik tarım sertifikasyon süreçlerinde dijital başvuru ve denetim sistemi* zorunlu hale geliyor. Bu sistem, üreticilerin **sertifikasyon belgeleri, ürün analiz raporları ve tedarik zinciri bilgilerini** tek bir dijital platform üzerinden sunmalarını sağlayacak. Böylece sertifikasyon süresinin **%40** kısılması hedefleniyor. Bu adım, hem üreticilerin belgelendirme maliyetlerini düşürecek hem de **uluslararası organik ürün pazarında Türkiye'nin güvenilirliğini** artıracak. Ayrıca, sistem sayesinde sahte sertifikasyonların önüne geçilmesi ve tüketici güveninin yükseltilmesi bekleniyor.

9. Tarımsal Atıkların Enerjiye Dönüştürülmesi Projesi

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı'nın iş birliğiyle yürütülen proje kapsamında **18 ilde biyogaz tesisi** kurulacak. Bu tesisler, **hayvansal ve bitkisel atıkları enerjiye dönüştürerek** yılda **250 milyon kWh elektrik** üretmeyi hedefliyor. Böylece hem **atık yönetiminde çevresel riskler azaltılacak** hem de yenilenebilir enerji üretim kapasitesi artırılabilecek. Projenin en önemli hedeflerinden biri, kırsal bölgelerdeki tarım işletmelerinin **enerji maliyetlerini düşürmek** ve enerji arz güvenliğine katkı sağlamak. Ayrıca, biyogaz tesislerinden çıkan organik gübre, yeniden tarım alanlarında kullanılabilecek.

10. Kırsalda Kadın Çiftçi Girişim Programı

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın başlattığı *Kadın Çiftçi Girişim Programı*, kırsalda kadınların tarımsal üretimde daha aktif rol almasını hedefliyor. Program kapsamında **100 bin TL'ye kadar hibe** desteği sağlanıyor ve öncelikli alanlar **seracılık, bitkisel yağ üretimi** ve **arıcılık** olarak belirlenmiş durumda. Bu destek sayesinde kırsalda kadın istihdamının artması, aile gelirlerinin yükselmesi ve **yerel tarımsal üretim çeşitliliğinin** genişlemesi bekleniyor. Ayrıca, hibe programı eğitim modülleriyle desteklenerek kadın çiftçilerin finansal okuryazarlık ve pazarlama becerilerini geliştirmelerine yardımcı oluyor.

11. İhracat Odaklı Seracılık Bölgeleri

Antalya, Mersin ve Şanlıurfa'da kurulacak **yüksek teknolojlili seracılık bölgeleri**, Türkiye'nin sebze ihracatında *lojistik ve üretim maliyetlerini düşürerek* rekabet gücünü artırmayı amaçlıyor. Bu seralar, **otomasyon sistemleri, iklim kontrol teknolojileri ve yenilenebilir enerji çözümleri** ile donatılacak. İlk etapta yıllık **120 bin ton domates ve biber ihracatı** hedeflenirken, uzun vadede çeşitlilik artırılarak **Asya ve Orta Doğu pazarlarında** yeni fırsatlar yaratılması planlanıyor. Bu bölgeler, aynı zamanda üretim fazlası ürünlerin işlenerek katma değerli gıda ihracatına dönüştürülmesine olanak sağlayacak.

12. Su Ürünleri İhracatında Rekor

2025'in ilk 7 ayında su ürünleri ihracatı **%18** artarak **1,6 milyar dolar** seviyesine ulaştı. Özellikle **levrek, çipura ve alabalık** ihracatında yaşanan artış, Türkiye'nin bu alandaki **uluslararası rekabet gücünü** daha da güçlendirdi. Avrupa Birliği ülkeleri ve Rusya, en büyük pazarlar olarak öne çıkarken, Japonya ve Güney Kore gibi Uzak Doğu ülkelerine yönelik pazar geliştirme çalışmaları sürdürülüyor. Ayrıca, sürdürülebilir balıkçılık sertifikalarının sayısındaki artış, Türk su ürünlerinin kalite algısını dünya genelinde yükseltiyor.

13. Tarımsal Mekanizasyonda Yerli Üretim Artışı

Yerli traktör ve tarım makineleri üretimi, 2025'in ilk yarısında %22 artış gösterdi. Bu artış, yalnızca iç pazardaki ihtiyacı karşılamakla kalmayıp, **Afrika ve Orta Asya pazarlarına ihracat hedeflerini** de destekliyor. Yerli üreticiler, daha düşük yakıt tüketimine sahip, akıllı teknolojilerle entegre makineler geliştirerek hem çevresel hem de ekonomik verimliliği artırıyor. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın sunduğu teşvik paketleri sayesinde Ar-Ge yatırımlarının hızlanması, Türkiye'nin tarım makineleri ihracatında *bölgesel liderlik* konumuna yükselmesini sağlayabilir.

14. Ar-Ge Destekli Tohum Geliştirme Programı

TÜBİTAK ve özel sektör iş birliğiyle başlatılan "Tohum Ar-Ge Programı", *kuraklığa dayanıklı* ve **yüksek verimli 15 yeni yerli tohum çeşidinin** geliştirilmesini hedefliyor. Bu program, iklim değişikliğinin tarımsal üretim üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için stratejik öneme sahip. Geliştirilecek tohumlar, su kullanımını optimize edecek, hastalıklara karşı dirençli olacak ve *daha kısa sürede verim* sağlayabilecek özelliklere sahip olacak. 2026 yılına kadar bu tohumların tescillenip üreticiye sunulmasıyla birlikte Türkiye, tohum ithalatına bağımlılığını azaltmayı ve ihracat kapasitesini artırmayı hedefliyor.

15. Genel Tarım Sayımı Başladı

TÜİK ve **Tarım ve Orman Bakanlığı** iş birliğiyle *1 Temmuz-31 Aralık 2025* tarihleri arasında yürütülecek **“Genel Tarım Sayımı”** resmen başlatıldı. Bu çalışma kapsamında **tarımsal işletmelerin arazi kullanımı, makine parkı, sulama altyapısı, hayvancılık varlığı ve işgücü verileri** ayrıntılı şekilde toplanacak. Bitkisel üretimde **referans dönemi 1 Ekim 2024-30 Eylül 2025**, hayvancılıkta ise *1 Temmuz 2025* olarak belirlendi. Elde edilecek veriler, **tarımsal destek politikalarının hedeflenmesi, verimlilik analizleri ve stratejik planlama süreçlerinde** kritik bir rol oynayacak. *Sonuçların 2026'nın ikinci yarısında* kamuoyuyla paylaşılması öngörülüyor.

16. Kuraklık ve Don; Buğday ve Arpa Rekoltesinde Düşüş Beklentisi

USDA Ankara Bürosu, 2025/26 sezonu Türkiye **buğday üretim tahminini yaklaşık %15 düşüşle 16,3 milyon ton** olarak revize etti. *İç ve Güneydoğu Anadolu* bölgelerinde **yağış yetersizliği, mevsim dışı don ve yüksek sıcaklıklar** ciddi verim kaybına yol açtı. *Trakya'da* ise **sulama kaynaklarında baskı** belirginleşti. Bu gelişmeler, **buğday ve arpa arz açığını** büyütürken **ithalat faturasını artırabilir**; ayrıca **un ve ekmek fiyatlarında** yukarı yönlü baskı yaratabilir.

17. Su Ürünleri İhracatı – Türk Somonu

8 Temmuz 2025'te açıklanan verilere göre **Türk somonu ihracatı**, yılın ilk yarısında **217 milyon dolar** seviyesine ulaştı. Bu güçlü artış, **Türkiye'nin dış ticaret dengesine** pozitif katkı sundu. Ancak **yem üretiminde ithal girdilere bağımlılık**, maliyetlerde **kur ve küresel emtia fiyatları kaynaklı oynaklığı** artırmaya devam ediyor. Bu durum, sektörde **kârlılık ve rekabet gücü** açısından dikkatle yönetilmesi gereken bir risk alanı.

18. SOFI 2025 – Küresel Gıda Güvenliği Raporu

BM'nin 28 Temmuz 2025'te yayımladığı **SOFI raporu**, bazı bölgelerde **açlık oranlarının azaldığını**, ancak *Afrika ve Batı Asya'da* durumun **kötüleştiğini** ortaya koydu. **Yüksek gıda enflasyonu**, *sağlıklı beslenme maliyetini* artırarak **düşük gelirli hanelerin** gıda güvencesini zayıflatıyor. Rapor, ülkelerin **gıda sistemlerini güçlendirecek yatırımlar** yapmasını ve **hedefli sosyal destek programlarını** genişletmesini öneriyor.

19. Bölgesel Fiyat Görünümleri ve Enflasyon Farklılıkları

Bangladeş Planlama Komisyonu, Temmuz 2025'te **temel gıda fiyat baskısının** sürdüğünü bildirirken, **Hindistan'da** *aylık enflasyonun* düşük seviyelere indiğini raporladı. Bu durum, **bölgesel ticaret fiyat farklarının** artmasına ve **Türkiye'nin hububat ve yağlı tohum ithalat maliyetlerinde** dalgalanmalara yol açabilir.

20. Enflasyon Oranı – Temmuz 2025

TÜİK verilerine göre **TÜFE**, Temmuz ayında **%2,06** arttı; **yıllık enflasyon**, Haziran'daki **%35,05** seviyesinden **%33,52'ye** geriledi. **Yi-ÜFE** aylık **%1,73**, yıllık **%24,19** artış gösterdi. **Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek**, 2025 sonunda enflasyonu **%19-29 aralığında** tutma, 2026'da **%20'nin altına** düşürme ve 2027'de **tek haneye indirme** hedeflerini yineledi. Bu tablo, **sıkı para politikasının** ve **fiyat istikrarı odaklı mali disiplinin** enflasyon üzerindeki etkilerinin yavaş yavaş hissedildiğini gösteriyor.

21. Faiz Oranı – Temmuz 2025

TCMB, 24 Temmuz 2025'te **politika faizini %46'dan %43'e** indirdi.

- **Gecelik borç verme oranı:** %49 → %46
- **Gecelik borç alma oranı:** %44,5 → %41,5

Bu adım, Temmuz ayında **gelişmekte olan piyasalar** arasında *en agresif faiz indirimlerinden biri* olarak kayda geçti. Faiz indirimleri, **kredi maliyetlerini** düşürerek yatırım ve tüketimi destekleyebilir; ancak **kur oynaklığı** ve **enflasyon hedefi** açısından dikkatli yönetilmesi gerekiyor

Tarım, Gıda ve Hayvancılık Sektörü

Aylık Bülten

MÜSİAD Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bülteni, tarım, gıda, hayvancılık ve ilgili alanlardaki güncel gelişmeler, istatistikler, piyasa verileri ve analizler hakkında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Bültende yer alan tüm bilgiler, MÜSİAD Tarım, Gıda ve Hayvancılık Sektör Kurulu üyeleri tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan derlenmiştir. Ancak, aktarılan veri ve bilgilerin mutlak doğruluğu garanti edilmemektedir. Bu bülten, herhangi bir yatırım, ticari işlem veya üretim kararı için tek başına dayanak oluşturma amacı taşımaz. İçeriğin kullanımı sonucunda doğabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan MÜSİAD ve Tarım, Gıda ve Hayvancılık Sektör Kurulu üyeleri sorumlu tutulamaz. Bülten içeriği, önceden bildirim yapılmaksızın değiştirilebilir veya güncellenebilir.

